

INNOVATIONS AND CONTINUITIES IN ALEXANDRU IVASIUC'S WRITING

Paula Ioana Bacter (Bronț)
PhD Student, University of Oradea

Abstract: Alexandru Ivasiuc, a writer less studied and known after 1989, is and remains a debatable writer of the Romanian literature. His political and philosophic affiliations of that time made of him, if not a renegade, an outdated and humble writer, who didn't pass the test of time. In spite these things, his literary activity, though a short one, was prolific in writings. The seven novels, the two volumes of essays and a couple of short stories attest the eagerness and the avidity of how Alexandru Ivasiuc wrote. His writing is irregular. In his novels, he adopts different styles, having a calm tone. On the other hand, the essays overflow with Marxist dogmata and a verbal inflow. His political combats, his Marxist belief favoured his publication during the communist period but, at the same time, it diminished his influence after the regime's fall. Considered psychological, essayistic, analytical, realist, Alexandru Ivasiuc – the writer – is a complex one to be situated in literature's frames of that time, being seen as a proleculist or as an author of subtle subversion.

Keywords: Alexandru Ivasiuc, writing, innovation, continuity

La apariția lui Alexandru Ivasiuc pe raft, a apărut și o problemă dată de dificultatea încadrării sale într-o anumită *categorie* literară sau în continuitatea alteia. „Alexandru Ivasiuc are totuși încă un loc încă incert pe harta prozei românești. Din cel puțin două motive: pentru că problema *eseismului* său n-a fost clasată și stimulează menținerea unei distanțe *prudente* în materie de aprecieri și situaări; și pentru că *harta* însăși e nefixată!”¹

Ambiguitatea prozei lui Alexandru Ivasiuc provine din problemele cu care se confrunta cultura română în perioada comunistă. *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, volumul lui Alex Goldiș, prezintă clar și pătrunzător perioada de cumpănă prin care au trecut criticii acestei perioade. Dacă unii sunt aserviți total regimului și devin inexistenți sau nefolositori după căderea acestuia (ca și operele analizate de ei), alții se remarcă și după schimbarea regimului.

---

¹ Ion Bogdan Lefter, *Alexandru Ivasiuc. Păsările*, Antologie, prefață, comentarii, referințe critice și bibliografie de Ion Bogdan Lefter, București, Editura Albatros, Colecția Lyceum. Texte Comentate, 1986, p. LXXXIV-LXXXV.

Tot Alex Goldiș prezintă discrepanța dintre marxism și regimul realist socialist: „Deși cele două au obiect comun relația literaturii cu societatea, ele se diferențiază net prin funcționalitate: în timp ce metoda marxistă se rezuma la explicarea mecanismelor de reflectare a realității în opera literară, realismul socialist urmărește să influențeze în mod direct realitatea, punând umărul la edificarea unei noi societăți. Prima este o disciplină pozitivistă, valorizând istoria și factualul, a doua disprețuiește realitatea necorespunzătoare programului de partid”².

Debutul lui Alexandru Ivasiuc fiind unul brusc, neanunțat de scrieri anterioare, a surprins pe toată lumea, în special critica literară (dacă putem afirma așa ceva în condițiile în care Cenzura era cea care *cernea* scrierile, critica primindu-le în varianta publicată, scrierile fiind deseori variante ale textului original).

Primul său roman, *Vestibul* (1967) poate fi comparat cu un cal troian. Exegeza literară s-a împărțit în două tabere. Unii au văzut în el un inovator, alții – un antitalent. Astăzi, când romanele sale sunt considerate proletcultiste, deoarece par a promova crezul *vremurilor negre*, prăpastia rămâne aceeași. Rezultă întrebarea: un roman ce prezintă realist anumite perioade din istoria unui popor devine nevaloros o dată cu schimbarea ce survine în mod inevitabil și constant? Constatăm că dezavantajul major al acestor opere, în genere, este dat de perioada pe care o zugrăvesc. Din cauza atâtor evenimente, amintiri și întâmplări tragice ce au avut loc în perioadă regimului comunist, scrierile din această perioadă prezintă reticiențe din partea lectorului. Distanța dintre cele două părți crește direct proporțional cu prezentarea simplistă sau favorabilă a realismului socialist.

Criticul Alex Ștefănescu are opinii controversate. La început vede la Alexandru Ivasiuc marea influență a Romantismului, apreciind acest lucru. Mai apoi îl contestă, afirmând că „metoda lui este mai mult un viol decât un act de seducție”³. Astfel, scriitorul mai degrabă s-a impus decât a reușit să fie plăcut de publicul cititor. Părerea criticului nu se va modifica nici după schimbarea survenită scenei literare și politice românești, după cum reiese din articolul ce re apare în „România literară”. El dezvăluie un vinovat în cazul constantei schimbări pe care o prezintă scrisul lui Alexandru Ivasiuc. „A fost cea mai spectaculoasă abjurgare din literatura

² Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, București, Editura Casa Românească, 2011, p. 19.

³ Alex Ștefănescu, *Prim Plan (35 de scriitori români contemporani, dispuse în ordine cronologică)*, București, Editura Eminescu, 1987, p. 176.

noastră contemporană, produsă sub presiunea unei instituții care, prin definiție, nu are nimic inchizitorial: critica literară”⁴.

Cu toate că i s-a contestat de multe ori talentul scriitoricesc, tot timpul i s-a lăudat inteligența. „Încerca orice fiindcă orice îi era posibil”⁵. A debutat târziu și a sfârșit repede, întreaga lui carieră literară fiind întinsă pe o perioadă de zece ani. Au rămas în urma lui Alexandru Ivasiuc zece lucrări importante: șapte romane, un volum de nuvele și două volume de eseuri. Fiind în perioada imediat următoare interbelicilor, care a fost influențată de o gândire psihologică, inevitabil, acest lucru se va regăsi și în romanele lui.

Personajele sale au o sete de confesiune, o mare dorință de a releva și a se revela cititorului. Maniera sa este una confesivă, personajele sale prezentându-se cititorului în toată complexitatea lor. Prin acestea a fost apropiat de Camil Petrescu sau Anton Holban, dar și de Thomas Mann, Virginia Woolf sau Marcel Proust. Această *sete* se observă și la scriitor, mai ales în interviurile pe care le-a dat.

Deși scrisul său este analitic, Alexandru Ivasiuc mărturisea: „nu sunt un prozator de analiză! Paginile mele proaste sunt bateri pe loc în jurul unor idei, iar cele bune sunt pagini de viziune. Nu mă interesează autenticitatea cazurilor pe care le expun, ci autenticitatea și valoarea problematicii care se degajă din aceste cazuri. Prozator de analiză este Marin Preda, prozator de analiză a fost Camil Petrescu. Eu nu sunt. Nici nu știu ce fel de scriitor sunt...”⁶.

Acest lucru a fost observat și de Ion Bogdan Lefter, care nu era de acord cu analizarea operei scriitorului dintr-o perspectivă aplicată predecesorilor acestuia. Alexandru Ivasiuc este un inovator și astfel scrisul său ar trebui analizat după noi criterii, dintr-o nouă perspectivă evidențiată chiar de către scriitor. „Principalul defect al mai tuturor comentariilor, fie ele favorabile ori rezervate, a fost și este raportarea la un model restrictiv de roman, care trebuie *lărgit* pentru a-l include și pe Ivasiuc”⁷, spunea Ion Bogdan Lefter.

Revenim la aceeași problemă a criticii. „Criticul profesionist (dacă nu e cu totul deplasat să mai vorbim de această categorie după 1948) nu putea afirma aproape nimic despre literatură fără a fi legitimat de instituția partidului sau de abstracțiunea poporului – de cele mai multe ori

⁴ Alex Ștefănescu, *La o nouă lectură: Alexandru Ivasiuc* (fragment) în „România literară”, an XXXVI, nr.28, 16-22 iulie 2003, p. 10-11.

⁵ apud. N. Carandino, *9 pentru eternitate* în „Asociația Scriitorilor din București”, 1977, p. 286 – 287, în *Biblioteca critică. Alexandru Ivasiuc interpretat de...*, studiu introductiv, argument, atologie, cronologie și bibliografie de Constantin Preda, București, Editura Eminescu, 1980, p. 41.

⁶ Florin Mugur, *Profesiunea de scriitor*, București, Editura Albatros, 1979, p. 164.

⁷ Ion Bogdan Lefter, *op. cit.* p. LXXXV.

tot o mască a voinței politice”⁸. Rezultatul este, deci, îndoielnic pentru lectorul de azi. Se pare că nici obiectul – opera, și nici subiectul – criticul nu sunt viabile după ce anii au trecut și societatea s-a dezis de Istoria imediată.

Imprimarea unui caracter eseistic, lucru ce a fost intens contestat de critici, cu toate că primele romane i-au fost bine receptate de către public, este tocmai particularitatea romanelor lui Alexandru Ivasiuc.

Printre paragrafele reprezentative scrisului său se regăsește și următorul paragraf din romanul de debut, *Vestibul*: „Am desfăcut stiloul încet și, pe foaia albă care trebuia să fie prima pagină a scrisorii acesteia, am început să desenez un neuron, celula pentru al cărei studiu mi-am petrecut sau, hai să spun adevărul, căreia mi-am dedicat aproape întreaga mea viață. Forma ei, pentru că, după cum știi sunt neuromorfolog. Ani de zile am căutat să surprind forma exactă a acestei celule și a arborizațiilor ei complicate, făcând eforturi să aduc în plan – schemă și desen – complicatele ei funcțiuni intime, mecanismele ei intricate. Dacă aș fi căutat o deviză, acum îmi dau seama, ar fi trebuit să fie: nimic nu are sens dacă nu e adus în spațiu și plan. Formele aveau un sens și o existență, o realitate indiscutabilă, care mă apăra de toate greutățile. Structurile celulare(...), pentru mine au fost dovada, timp de ani de zile, că trăim într-o lume ordonată și reală, în care orice mecanism își are neapărat forma, conturul, și este despărțit de celelalte lucruri, chiar dacă numai printr-o greu sesizabilă margine fină”⁹.

Doctorul Ilea, și în general personajele lui Ivasiuc, se diferențiază de cele din perioada proustiană. De această dată, conștiința vrea să pătrundă în „valul copleșitor al gândurilor și amintirilor” ca să-i înțeleagă mecanismul, astfel „lasă locul unui activism năvălaș”¹⁰.

Paragraful prezintă modalitatea de a concepe o operă literară din perspectiva lui Alexandru Ivasiuc. Important nu e ceea ce izbește ochii, ci detaliile ce se ascund în liniile de suprafață. Din această cauză, narațiunea este diminuată în favoarea descrierii.

Naratorul nu dorește să aibă controlul personajelor sale. Autorul nu se crede un inovator al unor personaje excepționale sau nemaîntâlnite. El dorește să prezinte noutatea în analiză a unor cazuri, care de asemenea nu sunt neapărat noi sau originale. „E o ciudățenie aici... inteligența artistică presupune capacitatea de a domina lucrurile, dar marea fericire a

⁸ Alex Goldiș, *op. cit.*, p. 13.

⁹ Alexandru Ivasiuc, *Vestibul*, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 10-11.

¹⁰ Ion Bogdan Lefter, *op. cit.*, p. X.

scriitorului este nu să domine personajele sale, ci să se lase dominat de ele, nu să-și domine cuvintele, ci să li se supună”¹¹, mărturisea Ivasiuc într-un interviu.

Frumusețea unei opere, a personajelor nu constă în manevrarea lor, ci în a te lăsa cuprins de zbaterile lor, în a participa la procesele lor intelectuale sau de conștiință. Romanul modern presupune o participare activă, o pătrundere în universul cărții și o alăturare la acțiunile personajelor.

Apare constant nevoia de ancorare în realitate. Tendința spre formele bine conturate, clare îl obligă să dea formă până și abstracțiunilor. Dar acestea sunt imaginate diferit de fiecare individ și chiar definite diferit, în funcție de conjunctură. Totul devine nebulos și greu perceptibil pentru lectorul ce are de pus cap la cap piesele romanului. Acesta se formează piesă cu piesă, la fel ca un puzzle. Dificultatea soluționării fiecărui puzzle în parte este dată de volumul de piese.

Alexandru Ivasiuc se considerase un geometru, se visase un om al materiilor absolute. Aceste lucruri dau scrisului său un caracter recognoscibil. El a mărturisit: „Aș fi vrut să trăiesc în mediul quasimonahal al ideilor pure, al adevărilor univoce. Din nefericire, a trebuit să aflui că adevărurile sunt interpretabile: asta nu înseamnă că sunt false sau că toate interpretările sunt bune, dar există întotdeauna o multitudine de interpretări posibile”¹².

Refugiul l-a găsit în scris. „În loc ca sensul existenței sale să fie *a scrie pentru a trăi*, literatul parcurgea cu grăbire drumul lui *a scrie pentru a trăi plenar*, pentru a se pătrunde și mai bine de clocotul vieții sale interioare”¹³. Abstracțiunile primesc o concretizare. Este un prezentator al ideii – *să pipăi și să urlu este*, din psalmul poetului Tudor Arghezi.

De exemplu, în *Interval*, există un simplu cuvânt care lui Ilie Chindriș i se pare impus de cineva din afara propriei persoane. Cuvântul *trebuie* este animat de mersul cadent al roților trenului, de stâlpii grei din cauza gravității cuvântului și de soarele ce părea că, atunci când strălucește mai tare, accentuează același cuvânt. Alexandru Ivasiuc mărturisea: „Nu știu să contempul, ceea ce e, iarăși, un defect. Am rămas la vârsta copilăriei: ca să înțeleg un obiect, trebuie să-l bag în gură și să-l gust”¹⁴.

În modul în care autorul operează cu abstracțiunile se poate observa măiestria sa, deoarece aceste lucruri sunt cel mai greu de definit, și totuși, Alexandru Ivasiuc și-a păstrat o

¹¹ Florin Mugur, *op. cit.*, p. 162.

¹² Idem, *Ibidem*, p. 155.

¹³ Ion Bogdan Lefter, *op. cit.*, p. XII.

¹⁴ Florin Mugur, *op. cit.*, p. 174.

gândire logică. La el totul se aseamănă cu un fulg de nea pe care îl vezi în toată splendoarea sa. Îl contempli, îi observi complexitatea și minuțiozitatea, măiestria cu care a fost creat. Dar din cauza naturii sale, fulgul se topește înainte de a-l putea analiza în profunzime. Rămâne numai amprenta fulgului asupra privitorului. Prins în vraja arhitecturii acestui cristal, nu mai are timpul, și nici dreptul, de a-i pătrunde tainele sau de a-i da alte înțelesuri decât cele pe care i le-a lăsat fulgul în scurta lui vizită.

Abstracțiunile sunt unelte prin care scriitorul își creează opera. Ele devin *ființe* ce ascultă de creator și îl fac pe cititor să creadă în ceea ce citește. Alexandru Ivasiuc, prin vocea unui personaj se descrie ca lector: „pe vremea aceea luam literatura drept viață și eram impresionat, voiam să comunic și să leg experiența, sau ce mi se părea mie experiență, cu poveștile copilăriei mele, cuvintelor din carte voiam să le găsesc un corespondent în cuvintele nevorbite, dar totdeauna în pragul de a fi exprimate ale bunicii, care întovărășeau mereu tăcerile noastre comune. Și nu știu cum, crezând într-un fel de comuniune interioară a tuturor înrudiților, îmi închipuiam că bunica știe deja ce citeam eu, că la rândul ei a înțeles și a citit tot. Aveam cincisprezece ani, și poate de aceea”¹⁵.

Autorul nu dorește să evidențieze diferențele dintre viață și artă, deoarece arta devine însăși viața scriitorului. Totodată se poate observa o idee care va fi concretizată și lansată de Nichita Stănescu, în volumul de poezii cu titlul *Necuvintele*. Concretizarea ideilor pe care le gândește dar nu le știe exprima, concretiza. Tocmai încercarea de a le formula, de a le verbaliza le ia din valoarea pe care o au în mintea literatului.

O altă diferențiere între stilul lui Alexandru Ivasiuc și cel proustian se află la nivelul lexicului. Scrisul lui Ivasiuc are tendință de neologizare, folosind mulți termeni de specialitate, mai ales din medicină. Acest lucru este evident chiar în contextul din care face parte pasajul amintit, unde se observă minuțiozitatea, preponderența pentru detalii și toate denumirile pe care le au toate acele mici linii sau celule ce formează un singur, la prima vedere, simplu, neuron.

Viteza la Ivasiuc nu constă într-o mare înlănțuire de evenimente, de fapte sau de acțiuni, ci în viteza pe care o iau gândurile și ideile personajelor. „Pe Al. Ivasiuc nu-l interesează ce fac eroii săi, ci ce gândesc ei în detaliu”¹⁶. În romanele contemporanului există, de fapt, un „minimum de epică, maximum de semnificație”¹⁷.

¹⁵ Alexandru Ivasiuc, *Interval. Corn de vânătoare*, Ediție îngrijită de Tita Chiper-Ivasiuc, Prefață de Alex Ștefănescu, București, Editura 100+1 Gramar, 1997, p. 34-35.

¹⁶ M. Ungheanu, *Arhipelag de semne*, București, Editura Cartea Românească, 1975, p. 154.

¹⁷ Alex Ștefănescu, *Prim Plan*, p. 177.

Din cauza acestei viteze, nu s-a dat o atenție deosebită înfățișării și acțiunilor personajelor, ci trăirilor interioare, universului spiritual (dacă dorim să folosim un termen contradictoriu perioadei) al acestora. Din această pricină, Alexandru Ivasiuc a dat scrisului său o ușoară uscăciune. Criticul Ion Bogdan Lefter spunea că acesta este reversul monedei sale. În graba ideii, nu se iau în calcul celelalte aspecte. Scenele, după ce sunt prezentate, sunt interpretate pentru a fi folosite în demonstrațiile făcute de către personaj. Ele au fost de la început prelucrate ca să devină argumente la ideile prezentate, afirma un alt critic – Alex Ștefănescu.

În opoziție cu operele sale monotone, Alexandru Ivasiuc a fost un om care avea mereu cuvintele la el. Oricând dorea să-și argumenteze punctele de vedere evidenția talent dialectal, fiind capabil de argumentații impecabile. Până și „figura sa exprima o mare însuflețire: ochii negri strălucitori se dilatau în momentele de tensiune intelectuală, având ceva din luminescența ecranelor de afișaj cu care sunt înzestrate calculatoarele electronice. Simțea că în spatele lor funcționează miliarde de neuroni, aflați într-o perfectă conexiune”¹⁸.

Contemporaneitatea lui Ivasiuc constă în faptul că „Ivasiuc a făcut ca nimeni altul la acea oră eforturi pentru a înțelege sensul de înaintare a literaturii autohtone și de configurare a unei noi structuri intelectuale”¹⁹. Fiind un marxist, Alexandru Ivasiuc putea să-ți explice evenimentele la care participa în mod activ.

Alexandru Ivasiuc era conștient de faptul că era un inovator. Scriitorul a explicat genul de analiză a operelor sale. Este vorba „de un fel de autoanaliză și nu atât de o autoanaliză a trăirilor cât de una a valorilor, ideilor și a justificărilor mele. Nu mă confesez, nu-i adevărat. Mă justific”²⁰.

Scrisul pentru el este o modalitate de expunere a unor trăiri interioare intense. Din cauza acestor frământări, Alexandru Ivasiuc nu se considera un mare scriitor. „Nu știu dacă am o mare încredere în mine ca scriitor. Am început foarte târziu, a fost aproape o întâmplare, și în tot timpul copilăriei mele n-am scris nici măcar o pagină. Sunt un autor profesionist care nu a făcut, în viața lui, un vers”²¹.

Dorința lui este să fie un *scriitor adevărat* și, când această calitate îi este atribuită de Florin Mugur, îl bucură nespuse pe scriitor, și în contextul în care se auzeau *șuşoteli*, cum le

¹⁸ Ibidem, *Ibidem*, p. 175.

¹⁹ Ion Bogdan Lefter, *op. cit.*, p.XIII.

²⁰ Florin Mugur, *op. cit.*, p. 164-165.

²¹ Idem, *Ibidem*, p. 161.

spunea Ivasiuc, despre faptul că el nu ar scrie literatură. „Iar eu vreau să fac literatură!”²², spunea el hotărât.

Această sintagmă – *scriitor adevărat* – este, desigur, elucidată de Alexandru Ivasiuc în interviurile sale. Scriitorul modern *mitologizează*. Scrisul este mereu o formă a trancesdentului, o modalitate de a rămâne în posteritate. „Pentru mine scrisul este un mijloc de eliberare. A existat apoi, e adevărat, o puternică dorință de a mă exprima. Și această este cea mai mare dintre plăceri. Neplăcerile urmează după aceea. În timpul scrisului există o bucurie teribilă, bucuria de a construi aceste *biografii posibile*. Și mai este și un fenomen de anamneză.”²³ „Meseria mea e nemaipomenită ca posibilități. NIMIC nu e mai plăcut decât să crezi. Este una din meseriile cele mai lipsite de rutină din lume.”²⁴

Același Alexandru Ivasiuc mărturisește că toți scriitorii „scriem aceeași carte la înfinit.” Dorința oricărui este „să o *curățăm* mereu. Aceasta are un alt stadiu de curățenie...”²⁵ Toate încercările scriitorului și tot talentul său nu ajută nimănui și nu înseamnă nimic deoarece „literatura nu este numai ce este ea, ci este ceea ce devine atunci când se reflectă în conștiința publică. (...) Evoluția prozei românești va depinde de circumstanțe care sunt ale istoriei și ale societății.”²⁶

În discuția cu Florin Mugur, Ivasiuc mărturisește că meseria de scriitor este o „meserie civilă, civilă în toate articulațiile ei, civilă pentru că împinge lumea spre civilitate, și uneori, nu numai spre civilitate, ci și spre civilizație”²⁷. Ivasiuc se consideră unul dintre promotorii noilor idei, atât literare, cât și politice. „Mă preocupă lumea socială și știu foarte bine că nu voi reuși s-o cunosc decât participând. Curiozitatea mea intelectuală mă împinge la acțiune”²⁸.

„Și dacă n-am să mor, o să mai scriu vreo treizeci de cărți.”²⁹ Din păcate, nu vom afla niciodată câte ar mai fi avut de spus Alexandru Ivasiuc. Acele treizeci de cărți au devenit doar zece. Nu putem să nu ne întrebăm care ar fi fost cursul unui erudit precum el după căderea

²² Idem, *Ibidem*, p. 155.

²³ Alexandru Ivasiuc în dialog cu Ileana Corbea, „Cu Alexandru Ivasiuc despre *Teribila plăcere de a construi biografii posibile*” în „Cronica”, anul XI, nr. 2, 9 ian. 1976, p. 1, 5, reprodus în *Romanul românesc în interviuri. O istorie autobiografică*, coord. Aurel Sasu și Mariana Vartic, antologie, text îngrijit, sinteze bibliografice și indici de Aurel Sasu și Mariana Vartic, Vol. II (G-P), Partea I, București, Editura Minerva, 1986, p. 230.

²⁴ Alexandru Ivasiuc în dialog cu Valentin Borda, *A fi viu înseamnă a-ți trăi prezentul* în „Vatra”, anul I, nr. 8 noiembrie 1971, p. 6.

²⁵ Alexandru Ivasiuc în dialog cu Boris Buzilă, *Pentru mine Păsările prezintă încheierea unei etape*, ne spune Al. Ivasiuc” în „Magazin”, an XVI, nr. 685, 5 decembrie 1970, p. 4.

²⁶ Alexandru Ivasiuc în dialog cu Constantin Coroiu *Obsesiile noastre în această epocă sunt obsesii politice*, în „Convorbiri literare”, nr. 8 august 1976, p. 3.

²⁷ Idem, *Ibidem*, p. 155.

²⁸ Idem, *Ibidem*, p. 174.

²⁹ Alexandru Ivasiuc în dialog cu Valentin Borda, *art. cit.*, p. 6.

regimului. Cum s-ar fi prezentat romanele sale? Vocea naratorului ar fi fost la fel domoală? Sau ororile pe care încearcă să le prezinte subtil ar fi devenit mult mai prezente?

Răspunsul său anticipat la „întrebarea gravă pe care mi-o pun – întrebarea pe care și-o pune fiecare erou din fiecare carte a mea, din fiecare nuvelă – este următoarea: oricare ar fi traumele reale ale unui trecut apropiat, ar trebui să trăim ca să le depășim, astfel încât viețile noastre să se înscrie într-un mers istoric, să nu rămânem cantonați în nici o nenorocire, să le depășim nu numai fizic, dar și psihologic și social. Nu e un secret pentru nimeni că eu am avut o asemenea traumă. Dar chiar experiența câștigată în timpul desfășurării ei m-a învățat că nu putem fi liberi decât dacă înțelegem ce ni se întâmplă. Nu e nevoie neapărat să justificăm pe toată lumea. Nu intră nici măcar în temperamentul meu.”³⁰

Bibliografie

A. Ediții utilizate din opera lui Alexandru Ivasiuc

Ivasiuc, Alexandru, *Vestibul*, București, Editura pentru Literatură, 1967

Ivasiuc, Alexandru, *Pro domo. Radicalitate și valoare*, București, Editura Eminescu, 1972

Ivasiuc, Alexandru. *Interval. Corn de vânatoare*, Ediție îngrijită de Tita Chiper-Ivasiuc, Prefață de Alex. Ștefănescu, București, Editura 100+1 Gramar, 1997

B. Bibliografie critică

1. Critică și istorie literară în volume

*** *Biblioteca critică. Alexandru Ivasiuc interpretat de...*”, studiu introductiv, argument, atologie, cronologie și bibliografie de Constantin Preda, București, Editura Eminescu, 1980

*** *Romanul românesc în interviuri. O istorie autobiografă*, Coord. Sasu, Mircea, Vartic, Mariana, Editura Minerva, București, 1986

Goldiș, Alex, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, București,

Lefter, Ion Bogdan, *Alexandru Ivasiuc. Păsările*, antologie, prefață, comentarii, referințe

---

³⁰ Alexandru Ivasiuc în dialog cu Maria-Luiza Cristescu, *Detest înapoierea ca pe un dușman personal și aș dori ca România să fie o țară avansată* în „Vatra”, anul IX, nr. 6, 20 iunie 1979, p. 15.

critice și bibliografie de Ion Bogdan Lefter, București, Editura Albatros, Colecția Lyceum.

Texte Comentate, 1986

Mugur, Florin, *Profesiunea de scriitor*, București, Editura Albatros, 1979

Ștefănescu, Alex, *Prim Plan (35 de scriitori români contemporani, dispuse în ordine cronologică)*, București, Editura Eminescu, 1987

Ungheanu, Mihai, *Arhipelag de semne*, București, Editura Cartea Românească, 1975

2. Articole de critică și istorie literară în periodice

1. Borda, Valentin, „A fi viu înseamnă a-ți trăi prezentul” interviu cu Alexandru Ivasiuc în „Vatra”, anul I, nr. 8 noiembrie 1971
2. Buzilă, Boris, „Pentru mine Păsările prezintă încheierea unei etape, ne spune Al. Ivasiuc” în „Magazin”, an XVI, nr. 685, 5 decembrie 1970
3. Coroiu, Constantin „Obsesiile noastre în această epocă sunt obsesii politice”, interviu cu Alexandru Ivasiuc în „Convorbiri literare”, nr. 8 august 1976
4. Cristescu, Maria-Luiza, „Detest înapoiera ca pe un dușman personal și aș dori ca România să fie o țară avansată” în „Vatra”, anul IX, nr. 6, 20 iunie 1979
5. Ștefănescu, Alex, *La o nouă lectură: Alexandru Ivasiuc* (fragment) în „România literară”, an XXXVI, nr.28, 16-22 iulie 2003